

Hallituksen esitys Eduskunnalle vuoden 1993 lisätalousarvioksi

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys vuoden 1993 lisätalousarvioksi.

Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisten turvaamiseksi perustettiin valtion vakuusrahasto 30.4.1992 voimaan tulleella lailla valtion vakuusrahastosta (379/92). Lain mukaan rahaston varoista voidaan myöntää lainoja erityisehdoin liikepankkien ja Posti-pankki Oy:n vakuusrahastolle, säästöpankkien vakuusrahastolle ja osuuspankkien vakuusrahastolle. Rahasto voi myös antaa takauksia mainittujen vakuusrahastojen ottamille lainoille. Rahasto voi myös merkitä talletuspankkien osakkeita ja osuuksia, antaa pankin ottamille lainoille takauksia ja myöntää muutakin rahoitustukea, jos se on tarpeellista pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi. Valtion vakuusrahastolla on mahdollisuus antaessaan pankille tukea käyttää erilaisia tukimuotoja, joista se voi valita kulloiseenkin tilanteeseen parhaiten soveltuvan. Tukipäätöksiin sisällytetään myös ehtoja. Ehdot voivat koskea esimerkiksi tukilainan käyttöä, pankin oman pääoman vahvistamista, voitonjaon rajoittamista, pankin tervehtyttämissuunnitelmaa, johdon palvelussuhteen ehtoja ja johdon vaihtamista.

Valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n mukaan rahasto voi toimintaansa varten ottaa lainaa, jos sen omat varat eivät riitä tarvittavien tukilainojen myöntämiseen tai muihin lain mukaisiin tukitoimiin. Rahastolle otetun lainan määrä saa olla samanaikaisesti rahaston omien varojen ja sen antamien takausten kanssa enintään 20 000 milj. markkaa.

Perustamisensa jälkeen rahasto on ostanut Suomen Pankin omistaman holdingyhtiön Scopulus Oy:n hallussa olleet Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin (SKOP) 2 000 milj. markan nimellisarvoiset osakkeet sekä SKOP:n 1 500 milj. markan nimellisarvoiset pääomatodistukset yhteensä 1 500 milj. markalla sekä päättänyt merkitä 1 500 milj. markalla SKOP:n

pääomatodistuksia. Lisäksi rahasto on myöntänyt säästöpankkien vakuusrahastolle 500 milj. markan määräisen tukilainan käytettäväksi edelleen avustuslainana Suomen Säästöpankki Oy:n rahoitusaseman vakauttamiseen ja päättänyt merkitä 10 000 milj. markalla Suomen Säästöpankki Oy:n osakkeita ja pääomatodistuksia. Lisäksi rahasto on tukenut Suomen Säästöpankki Oy:tä merkitsemällä pankin liikkeeseen laskeman 1 400 milj. markan vastuudebtuurilainan.

Valtion vakuusrahaston 20 000 milj. markan tukivaltuudesta on käytetty 14 900 milj. markkaa. Tiedossa olevat tukitarpeet huomioon ottaen on ilmeistä, että valtuudet tulevat kokonaan käytetyiksi vuoden 1993 alkukuukausina.

Valtio on merkinnyt 7 900 milj. markan edestä talletuspankkien pääomatodistuksia vuoden 1992 ensimmäisessä lisätalousarviossa tarkoitukseen myönnetystä määrärahasta.

Niin sanottujen järjestämättömien luottojen määrä oli marraskuun 1992 lopussa noin 76 000 milj. markkaa. Näistä arvioidaan 30—40 %:n, eräissä pankeissa suuremmankin osan muuttuvan lopullisiksi luottotappioiksi. Pankkien omia pääomia ja vararahastoja on mahdollista käyttää enää vain rajoitetusti tappioiden kattamiseen ilman, että usean pankin vakavaraisuus jää laissa edellytetyn minimitason alle. Tästä seuraa, että tappiot jouduttaisiin käytännössä suurelta osin korvaamaan valtion vakuusrahaston varoista.

Rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen on viime kädessä julkisen vallan toimenpiteiden varassa. Hallitus on katsonut, että valtion vakuusrahaston tulee voida kaikissa olosuhteissa turvata pankkijärjestelmän vakaa toiminta. Tämän vuoksi olisi välttämätöntä, että vakuusrahastolla on riittävät valtuudet toimia siten, että pankkijärjestelmämme täyttää kansainväliset vakavaraisuusvaatimukset. Tämän hetken arvioiden mukaan tarvittava lisävaltuus

tuen myöntämiseen vuoden 1995 loppuun asti on 30 000 milj. markkaa. On odotettavissa, että tuohon ajankohtaan mennessä pankkijärjestelmä on tervehtynyt riittävästi eikä lisätukea enää tarvita.

Edellä mainituilla perusteilla hallitus esitti valtion vakuusrahastosta annettua lakia muutettavaksi mm. siten, että rahaston valtuuksia tuen myöntämiseen nostettaisiin 20 000 milj. markasta 50 000 milj. markkaan (HE 364/92). Eduskunta hyväksyi lain käsittelyn yhteydessä ehdotetun tuen myöntämismäärän korottamisen. Valtuus oli tarkoitus käyttää pankkien vakavaraisuuden vahvistamiseen lähinnä merkittävillä niiden osakkeita ja pääomatodistuksia sekä myöntämällä niiden oman pääoman ehtooselle varainhankinnalle takauksia. Koska laki jäi eduskunnassa lepäämään yli vaalien, on tarvittavat valtuudet hallitukselle pankkikriisin hoitamiseen saatava kiireellisesti muulla tavalla. Tänä vuonna arvioidaan tukea tarvittavan eri muodoissa yhteensä 20 000 milj. markkaa. Edellä olevan johdosta tässä lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan, että tarvittavista pankkien tukitoimista päättäisi valtioneuvosto ja että sen käytettäväksi osoitettaisiin tarkoitusta varten 15 000 milj. markan määräraha ja annettaisiin takausvaltuus, jonka määrä olisi 5 000 milj. markkaa tai yhdessä myönnetyn muun tuen kanssa enintään 20 000 milj. markkaa. Tuen jakautuminen pääomasijoituksiin ja takauksiin riippuu mm. pankkien mahdollisuuksista pääomarakenteensa vahvistamiseen hankkimalla itse markkinoilta oman pääoman ehtoista rahoitusta.

Pankkitukeen arvioidaan valtion vakuusrahastosta vielä myönnettävän 5 000 milj. markan tuen lisäksi tarvittavan vuosina 1993—1995 kaikkiaan 30 000 milj. markkaa valtion pääomasijoituksina ja takauksina. Vuosina 1994 ja 1995 tarvittavat määrärahat ja takausvaltuudet arvioidaan toteutuneen pankkituen käytön ja pankkijärjestelmän tilan perusteella tarkemmin erikseen ja otetaan valtion näiden vuosien talousarvioesityksiin.

Valtioneuvostolla olisi siten käytettävissään samat keinot pankkien tukemiseen kuin valtion vakuusrahastolla voimassa olevan valtion vakuusrahastosta annetun lain mukaan. Tuen myöntämisessä ja sen käytön valvonnassa noudatettaisiin niitä periaatteita, jotka on hyväksytty valtion vakuusrahaston toiminnan perusteiksi. Näiden periaatteiden mukaan

1) pankkituki on avointa ja julkista;

2) pankkituen houkuttelevuus ja julkisten varojen sitoutuminen pyritään minimoimaan;

3) tuettavan pankin omistajien taloudellinen vastuu pyritään toteuttamaan niin laajalti kuin mahdollista;

4) tuen ehdoilla pyritään edistämään pankkijärjestelmän tehokkuutta ja tarvittavia rakennemuutoksia;

5) tukitoimien kilpailua vääristävä vaikutus pyritään minimoimaan;

6) vääristävää korkokilpailua ei sallita;

7) julkisen vallan mahdollisuudet valvoa tuettavan pankin tervehtymistä varmistetaan;

8) tuettavan pankin johdon palvelussuhteen ehtojen on oltava kohtuullisia.

Pankkituen käytössä ja valvonnassa on tarkoitus noudattaa myös niitä periaatteita, jotka eduskunta hyväksyi käsitellessään mainittua hallituksen esitystä valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta.

Tarkoituksena on, että tuettavassa pankissa tehdään aina erityistarkastus, jossa kiinnitetään erityistä huomiota pankin antolainaus- ja sijoitustoiminnan sekä varainhankinnan riskeihin. Näiden lisäksi tarkastetaan pankin johdon antamien toimintaohjeiden noudattamista sekä johdon ja asiakkaiden mahdollisia väärinkäytöksiä, joista on voinut aiheutua vahinkoa pankille ja joista voi olla seurauksena vahingonkorvausvastuu tai rikosoikeudellinen vastuu.

Lisätalousarvion tasapainottaminen edellyttää nettolainanoton lisäämistä. Vuoden 1993 nettolainanoton kokonaismäärä nousee tämän johdosta 60 375 000 000 markkaan. Eduskunnalle annetaan lisätalousarvioon liittyen hallituksen esitys valtion netto- ja bruttolainanottovaltuuksien lisäämiseksi vuonna 1993.

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ehdotetaan, että eduskunta päättäisi hyväksyä vuoden 1993 talousarvioon seuraavat muutokset:

Momentille 28.87.51 (Pankkitoiminnan tukeminen) myönnetään 15 000 000 000 mk. Määrärahasta voidaan myöntää lainoja valtioneuvoston määräämin ehdoin liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahastolle, säästöpankkien vakuusrahastolle ja osuuspankkien vakuusrahastolle. Lainan myöntämisen edellytyksenä on, että lainan hakijana olevaan vakuusrahastoon kuuluva yksi tai useampi pankki on joutunut sellaisiin

taloudellisiin vaikeuksiin, että avustuslainan tai avustuksen myöntäminen vakuusrahastosta pankille on pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi tarpeellista eivätkä vakuusrahaston omat varat tarkoitukseen riitä. Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta.

Määrärahalla voidaan myös merkitä tai muuten hankkia talletuspankkien osakkeita ja osuuksia, pankin liikkeeseen laskemia talletuspankkien toiminnasta annetun lain 24 a §:ssä tarkoitettuja pääomatodistuksia ja velkakirjoja, jos se on tarpeen pankin toiminnan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaamiseksi.

Samalla valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan kulu- van vuoden aikana vastavakuuksia vaatimatta valtion omavelkaisia takauksia liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston, säästöpankkien vakuusrahaston ja osuuspankkien vakuusrahaston

vuonna 1993 ottamille lainoille ja talletuspankkien oman pääoman ehtoiselle varainhankinnalle vuonna 1993. Takausten määrä saa olla 5 000 000 000 mk tai yhdessä tältä momentilta myönnetyn muun tuen kanssa enintään 20 000 000 000 mk.

Lainaan ja muihin tukitoimiin asetetaan sekä tukea saavaa vakuusrahastoa että tuettavan pankin toimintaa ja hallintoa koskevia ehtoja. Lainoista ja muista tukitoimista sekä osakkeiden ja osuuk- sien merkitsemisestä ja hankkimisesta päättää valtioneuvosto. Valtioneuvosto voi määräämissään rajoissa antaa yksittäisten laina- ja muiden tukipäätösten tekemisen ja päätösten tarkemmista ehdoista päättämisen valtiovarainministeriön tehtäväksi.

Momentille 15.02.01 (Nettolainanotto) merkitään lisäystä tulona 15 000 000 000 mk.

Helsingissä 27 päivänä tammikuuta 1993

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

